УДК 378

DOI: 10.12958/2227-2844-2021-1(339)-2-130-139

Єпіхіна Марина Анатоліївна,

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри дошкільної та початкової освіти

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Старобільськ, Україна.

dewdrop@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-0199-8186>

СУТНІСТЬ ФЕНОМЕНУ ФАСИЛІТАЦІЇ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІДЕЙ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Освітня реформа, яка сьогодні перебуває на стадії активного впровадження, неможлива без висококваліфікованих вчителів, бо саме вчитель має реалізовувати стратегічні зміни. У компонентній формулі НУШ провідне місце відводиться «вчителям нової формації, які перебувають на передовій лінії суспільних та освітніх змін, успішних, умотивованих, кваліфікованих, які є агентами сучасних змін. Такі люди відіграють в освітньому процесі ролі наставника, фасилітатора, консультанта та менеджера. Вони мають академічну свободу, володіють навичками випереджувального проєктного менеджменту, самостійно й творчо здобувають інформацію, організовують дитиноцентрований освітній процес» (*Нова українська школа*, 2016). Майбутній вчитель початкової школи повинен не тільки володіти предметними знаннями і вміннями, але й мати здатність взаємодіяти з учнями, стимулювати та скеровувати процес самостійного пошуку інформації та їхньої спільної діяльності, підтримувати прагнення до самореалізації, самовдосконалення та саморозвитку молодших школярів.

Згідно з Концепцією Нової української школи основним напрямком її функціонування стали засади педагогіки партнерства, в основі якої – взаємодія, спілкування та співпраця між учнем, учителем і батьками, об'єднаних спільною метою та прагненнями, які є добровільними та зацікавленими односторонніми, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат (Ніколенко, 2018).

Сучасний вчитель у своїй діяльності має досягти гармонії у тріаді «діти – батьки – вчителі», зацікавити родину до побудови освітньої траєкторії дитини, а діалог і багатогранна комунікація між усіма учасниками освітнього процесу має змінити односторонню авторитарну комунікацію «вчитель-учень». Отже, вчитель Нової школи – це людина, яка на засадах партнерства успішно будує стосунки з оточуючими, підтримує дитину в її навчальній діяльності, допомагає та надихає її. У

зв'язку з цим особливого значення набуває проблема формування готовності майбутнього вчителя початкової школи до фасилітаційної взаємодії вчителів з усіма учасниками освітнього процесу.

Феномен фасилітації сьогодні стає надзвичайно актуальним, він досліджується у різних сферах психологічної, педагогічної та соціальної практики. Термін «фасилітація» нині активно вживається під час проведення тренінгів, семінарів в освіті, соціально-психологічній роботі, бізнесі тощо. У сучасному педагогічному просторі зазначений термін є відносно новим, проте його поширення привело до наукового осмислення та інтенсивного включення в наукову лексику таких понять як: фасилітативність особистості (М. Казанжи); екопсихологічна фасилітація (П. Лушин); соціальна фасилітація (К. Роджерс, Л. Тимліна, В. Фрейберг); фасилітаційний вплив (А. Гельбак, О. Кондрашихіна); фасилітаційне спілкування (О. Врубльовська, С. Коломійченко, В. Суміна); фасилітаційна компетентність (Т. Сорочан); педагогічна фасилітація (І. Авдєєва, О. Галіцан, О. Димова, І. Жижина, В. Нестеренко); фасилітаційна позиція (О. Фісун); фасилітаційна педагогічна дія (Н. Носова); фасилітаційна взаємодія (З. Ржевська-Штефан, Р. Шаповал).

Метою статті є аналіз сутності понять «педагогічна фасилітація», «вчитель-фасилітатор», а також обґрунтування фасилітативної ролі вчителя початкової школи в контексті реалізації ідей педагогіки партнерства.

Фундатором фасилітаційного напрямку в педагогіці вважають американського психолога К. Роджера, який надав науковості поняттю «фасилітація» (від англ. *facilitate* – полегшувати, допомагати, сприяти). Під фасилітацією навчання К. Роджерс розуміє тип навчання, при якому педагог-фасилітатор, займаючи партнерську позицію, сприяє розвитку учня і може сам навчитися жити (Роджерс, 2002). Ідеї педагогічної фасилітації знаходимо у працях видатних педагогів-класиків: К. Ушинського, А. Макаренка, В. Сухомлинського, Ш. Амонашвілі та ін. Педагогами було доведено, що виявлення вчителями гуманного ставлення до учнів, готовності розбудовувати з ними взаємовідносини на засадах співробітництва і взаємоповаги забезпечує створення сприятливих умов для їхнього особистісного зростання. І хоча фасилітація не була визначена термінологічно, вона набула наукової концептуалізації в доробку педагогів-класиків, а їх праці стали певною мірою теоретичним підґрунтям для дослідження явища фасилітації в сучасному освітньому процесі (Фісун, 2010).

Сьогодні під **фасилітацією** розуміємо специфічний різновид спілкування, який передбачає полегшення взаємодії у процесі спільної діяльності суб'єктів освітнього процесу. Водночас фасилітація є способом ненав'язливої допомоги групі чи окремій людині в пошуку способів виявлення розв'язання проблем, налагодженні комунікативної взаємодії між суб'єктами діяльності (Методы исследования, 1984). **Мета**

фасилітації полягає в організації ефективної роботи учнів на засадах гуманізму, особистісного саморозвитку, конструктивної взаємодії (Фісун, 2010).

Проведений аналіз психолого-педагогічної літератури дає нам підстави стверджувати, що сьогодні немає єдиного тлумачення поняття «педагогічна фасилітація». Проте, як зазначає Г. Трухан, існує ряд відмінних позначень цього феномену, які взаємодоповнюють та розширюють його сутність (Трухан, 2019). Більш ґрунтовним вважаємо визначення педагогічної фасилітації запропоноване О. Галіцян, яка стверджує, що **педагогічна фасилітація** – це специфічний вид педагогічної діяльності вчителя, яка має за мету допомагати дитині в усвідомленні себе як самоцінності, підтримувати її прагнення до саморозвитку, самореалізації, самовдосконалення, сприяти її особистісному зростанню, розкриттю здібностей, пізнавальних можливостей, актуалізовувати ціннісне ставлення до людей, природи, національної культури на основі організації допомагаючого, гуманістичного, діалогічного, суб'єкт-суб'єктного спілкування, атмосфери безумовного прийняття, розуміння та довіри (Галіцян). Тобто, сучасний вчитель має створювати на заняттях сприятливу атмосферу для вирішення освітніх завдань, паралельно сприяючи особистісному зростанню учнів. На підставі цього, **вчителем-фасилітатором** вважаємо педагога, який своєю присутністю і впливом полегшує прояв ініціативи, самостійності учнів, сприяє процесу їх психічного розвитку та забезпечує позитивну міжособистісну взаємодію (Шахматова, 2003).

До основних установок вчителя-фасилітатора К. Роджерс відносить:

- «істинність», «відкритість» (ця настанова передбачає наявність у педагога відкритості власним думкам і переживанням та здатність чесно, щиро, відкрито транслювати їх своїм вихованцям);
- «прийняття», «довіра» (ця настанова проявляється через особистісну впевненість педагога в можливостях та здібностях учнів);
- «емпатичне розуміння» (ця настанова передбачає здатність бачення вчителем внутрішнього світу та поведінки кожного учня з його внутрішньої сторони (Фісун, 2011). Отже, вчитель, наразі «фасилітатор», стає учасником рівноправної взаємодії з учнями, в ході якої створюються ситуації успіху, підтримки, довіри, де існує право вибору та відповідальності за свої дії.

Сьогодні у Новій українській школі, яка працює на засадах педагогіки партнерства, пріоритетними є активні методи навчання, серед яких визначаємо групову роботу. Значення групової роботи в початковій школі важко переоцінити, оскільки вона є найбільш ефективною при виконанні учнями різних вправ і завдань. Групова робота є також основною формою організації діяльності на уроці вчителя-фасилітатора. Для успішної організації такої роботи необхідно:

- уміти ставити мету, до якої прийде група в кінцевому результаті, формулювання не повинно бути розпливчастим і повинно бути зрозумілим усім учасникам процесу;
- приділити велику увагу розробці процесу, у якому бере участь група, а також – послідовності виконання завдань;
- налагоджувати продуктивне спілкування між членами груп, уміти управляти – конфліктами і спрямовувати в потрібне русло хід дискусій;
- у процесі роботи зуміти розкрити здібності учасників, оцінити наявні навички – й допомогти розвинути нові приховані потенціали, віднайти рушійні сили й спрямувати енергію на ефективне виконання навчального завдання;
- підтримувати учасників груп і, використовуючи діалог, ураховувати думку – кожного члена групи;
- заохочувати лідерські якості в інших членах групи. Найвище досягнення фасилітатора – це створення в членів групи враження, що всю роботу вони виконали самостійно (Комінарець, 2018). На наш погляд, саме така діяльність вчителя-фасилітатора та учнів на занятті приносить новизну в організацію традиційного процесу навчання, сприяє розвитку соціально значущих відносин між вчителем і групою учнів, учнів між собою.

Ми поділяємо думку К. Роджерса, який зазначає, що кожен вчитель-фасилітатор виробляє свій власний інструментарій навчання. Разом з тим існують загальні методичні прийоми, що застосовуються в різних модифікаціях багатьма вчителями-фасилітаторами:

1) створення в процесі навчання різноманітних форм зворотного зв'язку між учителем і учнями (взаємний опитування-діалог, співбесіда, групові форми спілкування і навчання і т.п.);

2) психолого-педагогічний супровід учнів, тобто фіксація чіткого співвідношення обсягів навчальної роботи, її якості і оцінок на основі спільного обговорення. Подібні контакти, з одного боку, стимулюють учнів і організують їх самостійне, осмислене вчення, а з іншого – створюють в процесі навчання сприятливу психологічну атмосферу впевненості і безпеки, свободи і відповідальності;

3) організація процесу навчання в різновікових учнівських діадах, в яких один учень виконує функції асистента вчителя. Цей прийом забезпечує істотний прогрес в засвоєнні учнями знань і навичок, значно підвищує у них мотивацію навчання і впевненість в досягненні поставлених перед ними навчальних цілей;

4) розподіл учнів класу на дві групи, в одну з яких входять учні з позитивними установками щодо гуманістичного (вільного) навчання, а в іншу – ті, хто більш схильний в силу будь-яких причин (в основному пов'язаних з особливостями сімейного виховання) до традиційного навчання;

5) організація груп вільного спілкування (як окремо для учнів і вчителів, так і змішаних) з метою підвищення рівня психологічної культури міжособистісного спілкування, актуалізації особистісних установок (відкритості, доброзичливості, безоцінюючого прийняття), характерних для учасників фасилітуючого навчання (Жижина, 2000). Тобто, активно взаємодіючи з учнями під час освітнього процесу, вчитель-фасилітатор підтримує вмотивованість групи на виконання завдань та досягнення цілей. Задаючи загальний фон і настрій уроку, він непомітно визначає слабкі місця учасників взаємодії і так само непомітно коригує їх, підтримуючи інших учнів. Керування емоційним фоном робить процес взаємодії легшим, даючи змогу усім учасникам брати участь в освітньому процесі. Під час уроку вчитель-фасилітатор полегшує або ускладнює завдання в залежності від емоційного фону у групі, а також допомагає учням, невпевненим у своїх силах. Саме при організації такої роботи учень є добровільним і зацікавленим учасником навчання, який має свою думку і яка обов'язково має бути врахована.

Найбільш значущими характеристиками фасилітації в освітньому процесі є:

- **співробітництво** (у взаємодії всі суб'єкти педагогічного процесу базуються на розумінні і підтримці один одного; вчитель здатний конструктивно вирішувати навчальні та міжособистісні конфлікти, він не схильний до уникнення, конфронтації й пристосування);

- **власна позиція** (кожен учасник має право на власну думку, позицію; учитель не нав'язує свою думку і щиро цікавиться думкою своїх учасників);

- **індивідуальність і рівність** (кожен суб'єкт визнається унікальною особистістю; учитель не тільки орієнтований на розумних, активних, успішних дітей, а й уважно ставиться до всіх учнів);

- **саморозкриття** (вчитель-фасилітатор поводить щиро, відкрито висловлює свої почуття і переживання; він не вдається до психологічного захисту, ніж сприяє встановленню довірливих відносин з учнями);

- **фасилітаційна організація навчального середовища** (організація простору повинна сприяти встановленню контактів, виконання групових завдань, обміну думками та емоціями, посилення зворотного зв'язку і взаєморозуміння) (Шахматова, 2006). Отже, взаємопізнання, взаєморозуміння, узгодженість спільних дій і взаємовплив між усіма учасниками перетворює освітній процес у вільне співробітництво, співтворчість, які каталізують саморозвиток кожного учня, його самореалізацію особистості.

Аналіз представленого матеріалу дає нам підстави стверджувати, що сучасний освітній процес ґрунтується на концептуальних засадах Нової української школи, серед яких визначається педагогіка партнерства, в основі якої лежить спілкування, взаємодія та співпраця

між учителем, учнем і батьками. Сьогодні сучасні учні у відкритому спілкуванні поважають індивідуальність одне одного, уміючи добирати жарти та дотепності; учителі ставляться до учнів як до рівноправних учасників освітнього процесу, різнобічно сприяють гармонізації мікроклімату у класі, приділяють увагу кожному учневі, його індивідуальності (Ціннісні орієнтири, 2019). Отже, як бачимо, рольові позиції сучасного вчителя кардинально змінюються. Трансформація ролі вчителя змінює та доповнює змістову основу його професійної компетентності та потребує осмислення й прийняття нових понять – «педагогічна фасилітація», «вчитель-фасилітатор».

У ході дослідження нами було встановлено, що:

- у педагогічній фасилітації уособлюються принципи НУШ, оскільки вона ґрунтується на засадах педагогіки партнерства та зорієнтована на потреби учня в освітньому процесі;
- педагогіка партнерства і педагогічна фасилітація сприяють створенню атмосфери, в якій найкраще розкривається потенціал кожного учня, формується його ініціативність і креативність;
- педагогіка партнерства і педагогічна фасилітація задовольняють потребу в значимості і приналежності та зменшує рівень стресу, що, зрештою, допомагає інтелекту працювати ефективніше. Такий формат стосунків найкраще готує молодих людей до професійної діяльності і ролі активного громадянина у відкритому світі.

Очевидним стає ще й те, що майбутньому вчителю вкрай необхідно оволодіти усіма навичками, потрібними для застосування педагогічної фасилітації щоденно, а також окремих навичок необхідних для ефективного здійснення професійної діяльності сучасним вчителем у межах суб'єкт-суб'єктної парадигми.

Таким чином, феномен педагогічної фасилітації сьогодні є одним з найактуальніших та найпоширеніших в сучасній освіті, який досліджується багатьма науковцями. Під цим поняттям розуміється специфічний вид педагогічної діяльності вчителя, яка має за мету допомагати дитині в усвідомленні себе як самоцінності, підтримувати її прагнення до саморозвитку, самореалізації, самовдосконалення, сприяти її особистісному зростанню, розкриттю здібностей, пізнавальних можливостей, актуалізовувати ціннісне ставлення до людей, природи, національної культури на основі організації допомагаючого, гуманістичного, діалогічного, суб'єкт-суб'єктного спілкування, атмосфери безумовного прийняття, розуміння та довіри. На підставі цього визначено, що **вчитель-фасилітатор** – це педагог, який своєю присутністю і впливом полегшує прояв ініціативи, самостійності учнів, сприяє процесу їх психічного розвитку та забезпечує позитивну міжособистісну взаємодію. Основними настановами вчителя-фасилітатора (за К. Роджерсом) є: емпатії, конгруентність та безумовне позитивне ставлення до дитини. У ході дослідження встановлено, що групова робота є основною формою організації діяльності на уроці

вчителя-фасилітатора. Це сприяє розвитку навичок висловлювання власних думок, стимулює роботу в команді, розвиває почуття терпимості та поваги до думки інших. Визначені загальні методичні прийоми, які є необхідними у арсеналі сучасного вчителя-фасилітатора, а також визначені найбільш значущі характеристиками фасилітації в освітньому процесі (співробітництво, власна позиція, індивідуальність і рівність, саморозкриття, фасилітаційна орієнтація навчального просторового середовища). Аналіз сутності та значення педагогічної фасилітації, а також визначення фасилітативної ролі вчителя початкової школи в контексті реалізації ідей педагогіки партнерства дав нам підстави стверджувати, що педагогічна фасилітація створює найкращі умови для реалізації ідей педагогіки партнерства в сучасному освітньому процесі, а також є ефективнішим інструментом педагогіки партнерства.

Список використаної літератури

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / ред. М. Грищенко. Київ, 2016. 40 с. **2. Ніколенко Л.** Педагогіка партнерства як умова реалізації завдань розвитку особистості дитини у контексті Нової української школи. URL: https://lib.iitta.gov.ua/710749/1/Ніколенко_Методист_Ст.Педагог.партнерства_як_умова.pdf (дата звернення: 11.03.2021). **3. Роджерс К. Р., Фрейберг Дж.** Свобода учитися. Москва: Смысл, 2002. 527 с. **4. Методы** исследования межличностного восприятия: спецпрактикум по социальной психологии / под ред. Андреевой Г. М., Агеева В. С. Москва: Из-во Московского ун-та, 1984. 103 с. **5. Фісун О. В.** Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2010. Вип. 34. С. 133–139. **6. Трухан Г. В.** Фасилітативні вміння сучасного вчителя: суть, структура, місце в системі педагогічної фасилітації. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2019. С. 149–158. URL: <http://repository.khpa.edu.ua/jspui/handle/123456789/1984> (дата звернення: 03.03.2021). **7. Галіцян О. А.** Сутність і структура педагогічної фасилітації. *Народна освіта: електрон. наук. фахове вид.* URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/9/statti/galican.htm (дата звернення: 03.03.2021). **8. Шахматова О. Н.** Психологические особенности педагогической фасилитации. *Ежегодник Российского психологического общества: материалы III Всерос. съезда психологов*. СПб.: Изд-во СПб. ун-та, 2003. Т. 8. С. 373–377. **9. Фісун О. В.** Проблема фасилітуючої позиції педагога у наукових дослідженнях. *Наукові записки*. 2011. № 2. С. 67–72. **10. Комінарець Т. В.** Фасилітація – провідна компетенція сучасного педагога. *Педагогічний альманах*. 2018. Вип. 38. С. 28–34. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1035533.pdf> (дата звернення: 04.03.2021). **11. Жижина І. В.** Психологические особенности развития фасилитации педагога: автореф. дис. ... канд. псих. наук: 19.00.07 / Ленинградский государственный

областной университет. Санкт-Петербург, 2000. 20 с.

12. Шахматова О. Н. Педагогическая фасилитация: особенности формирования и развития. *Научные исследования в образовании*. 2006. № 3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/pedagogicheskaya-fasilitatsiya-osobennosti-formirovaniya-i-razvitiya> (дата звернення: 09.03.2021).

13. Ціннісні орієнтири сучасної української школи. www.mon.gov.ua: веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/Presentasia-Roman-Stesichin.pdf> (дата звернення 09.03.2021).

References

- 1. Grishchenko, M.** (Eds.). (2016). *Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannya serednoi shkoly* [New Ukrainian school. The conceptual ambush of the reform of the middle school]. Kyiv: Osvita [in Ukrainian].
- 2. Nikolenko, L.** Pedahohika partnerstva yak umova realizatsii zavdan rozvytku osobystosti dytyny u konteksti Novoi ukrainskoi shkoly [Pedagogy of partnership yak umova realizing the development of the child's specialty in the context of the New Ukrainian School]. Retrieved from https://lib.iitta.gov.ua/710749/1/Ніколенко_Методист_Ст.Педагог.партнерства_як_умова.pdf (Last accessed: 11.03.2021) [in Ukrainian].
- 3. Rodzhers, K. R., & Freiberg, Dzh.** (2002). *Svoboda uchytisia* [The freedom to learn]. Moscow: Smysl [in Russian].
- 4. Andreeva, H. M., & Aheev, V. S.** (Eds.). (1984). *Metodu yssledovaniya mezhlychnostnoho vospriyatiya* [Research methods of interpersonal perception]. Moscow [in Russian].
- 5. Fisun, O. V.** (2010). Pedahohichna fasylytatsiia yak bahatoznachnyi fenomen [Pedagogical facilitation as a meaningful phenomenon]. *Zasoby navchalnoi ta naukovo-doslidnoi roboty – Means of educational and research work*, 34, 133-139 [in Ukrainian].
- 6. Trukhan, H. V.** (2019). Fasylytatyvni vminnia suchasnoho vchytelia: sut, struktura, mistse v systemi pedahohichnoi fasylytatsii [Facilitative mind of a happy teacher: essence, structure, place in the system of pedagogical facilitation]. *Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia – Theory and methods of teaching and education*, 149-158. Retrieved from <http://repository.khpa.edu.ua/jspui/handle/123456789/1984> (Last accessed: 03.03.2021) [in Ukrainian].
- 7. Halitsan, O. A.** Sutnist i struktura pedahohichnoi fasylytatsii [The essence and structure of pedagogical facilitation]. *Narodna osvita – Public education*. Retrieved from https://www.narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/9/statti/galican.htm (Last accessed: 03.03.2021) [in Ukrainian].
- 8. Shakhmatova, O. N.** (2003). Psykholohycheskye osobennosti pedahohycheskoi fasylytatsyy [Psychological features of pedagogical facilitation]. *Ezhegodnyk Rossyiskoho psykholohycheskoho obshchestva – Yearbook of the Russian Psychological Society*, 8, 373-377. SPb.: Yzd-vo SPb. un-ta [in Russian].
- 9. Fisun, O. V.** (2011). Problema fasylytuiuchoi pozytsii pedahoha u naukovykh doslidzhenniakh [The problem of facilitating the position of a teacher in scientific prescripts]. *Naukovi zapysky – Proceedings*, 2, 67-72 [in Ukrainian].

- 10. Kominarets, T. V.** (2018). Fasylytatsiia – providna kompetentsiia suchasnoho pedahoha [Facilitation is the competence of a day-to-day teacher]. *Pedahohichnyi almanakh – Pedagogical almanac*, 38, 28-34. Retrieved from <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1035533.pdf> (Last accessed: 04.03.2021) [in Ukrainian].
- 11. Zhyzhyna, I. V.** (2000). Psykholohycheskye osobennosti razvytyia fasylytatsyy pedahoha [Psychological features of the development of teacher facilitation]. *Extended abstract of candidate's thesis*. St. Petersburg [in Russian].
- 12. Shahmatova, O. N.** (2006). Pedagogicheskaya fasilitaciya: osobennosti formirovaniya i razvitiya [Pedagogical facilitation: features of formation and development]. *Nauchnye issledovaniya v obrazovanii*, 3. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/pedagogicheskaya-fasilitatsiya-osobennosti-formirovaniya-i-razvitiya> (Last accessed: 09.03.2021) [in Ukrainian].
- 13. Tsinnisni** oriientyry suchasnoi ukrainskoi shkoly [Values of the modern Ukrainian school]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/Presentasia-Roman-Stesichin.pdf> (Last accessed: 09.03.2021) [in Ukrainian].

Єпіхіна М. А. Сутність феномену фасилітації у контексті реалізації ідей педагогіки партнерства в початковій школі

У статті доведено актуальність проблеми формування готовності майбутнього вчителя початкової школи до фасилітаційної взаємодії вчителів з усіма учасниками освітнього процесу, розкрито розробленість досліджувальної проблеми у психолого-педагогічній літературі. Визначено сутність понять «педагогічна фасилітація», «вчитель-фасилітатор», розкрито мету фасилітації, обґрунтовано фасилітаційну роль вчителя початкової школи в контексті реалізації ідей педагогіки партнерства. Проаналізовано основні настанови вчителя-фасилітатора, а також загальні методичні прийоми, які можуть використовуватись у різних модифікаціях. Доведено, що педагогічна фасилітація створює найкращі умови для реалізації ідей педагогіки партнерства в сучасному освітньому процесі, а також є ефективнішим інструментом педагогіки партнерства.

Ключові слова: фасилітація, педагогічна фасилітація, вчитель-фасилітатор, педагогіка партнерства, взаємодія.

Епихина М. А. Сущность феномена фасилитации в контексте реализации идей педагогики партнерства в начальной школе

В статье доказана актуальность проблемы формирования готовности будущего учителя начальной школы к фасилитационному взаимодействию учителей со всеми участниками образовательного процесса, раскрыта разработанность исследовательской проблемы в психолого-педагогической литературе. Определена сущность понятий «педагогическая фасилитация», «учитель-фасилитатор», раскрыты цели фасилитации, обоснованна фасилитационная роль учителя начальной

школы в контексте реализации идей педагогики партнерства. Проанализированы основные наставления учителя-фасилитатора, а также общие методические приемы, которые могут использоваться в различных модификациях. Доказано, что педагогическая фасилитация создает лучшие условия для реализации идей педагогики партнерства в современном образовательном процессе, а также является эффективным инструментом педагогики партнерства.

Ключевые слова: фасилитация, педагогическая фасилитация, учитель-фасилитатор, педагогика партнерства, взаимодействие.

Yepikhina M. The Essence of the Phenomenon of Facilitation in the Context of the Implementation of the Ideas of Partnership Pedagogy in Primary School

The article proves the urgency of the problem of forming the readiness of future primary school teachers for facilitation interaction of teachers with all participants in the educational process, reveals the essence of the development of the research problem in the psychological and pedagogical literature. The essence of the concepts «pedagogical facilitation», «teacher-facilitator» is defined, the purpose of facilitation is revealed, the facilitation role of the primary school teacher in the context of realization of ideas of partnership pedagogy is substantiated. The basic instructions of the teacher-facilitator, as well as general methods that can be used in various modifications are analyzed. It is proved that pedagogical facilitation creates the best conditions for the implementation of the ideas of partnership pedagogy in the modern educational process, and is also a more effective tool for partnership pedagogy.

Key words: facilitation, pedagogical facilitation, teacher-facilitator, pedagogy of partnership, interaction.

Стаття надійшла до редакції 05.02.2021 р.

Прийнято до друку 26.03.2021 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Докучаєва В. В.